

Поштарина плаћена
у готовом

1940

НОВЕМБЕР — ДЕЦЕМБЕР

РОЧНИК III.

ЧИСЛО 6.

З М І С Т

ІВАН ІРЛЯВСЬКИЙ:
На зимовім шляху 161

ВАСИЛЬ СТЕФАНІК:
Дзецивська пригода 162

Л. КИСЕЛИЦЯ:
Укр. збройна сила в
обороні Європи . 163

ЯРОСЛАВ ОРШАН:
Розвиток української
полит. думки . . 171

МИКОЛА БУЧКО:
Актуальні теми . 176

Л. ЧАТИНСЬКИЙ:
Як постала наша нац.
назва: Україна? 179

Д. Е.:
Децемберської ноці 184

І. М. Е.:
Ми школяре през
школски рок . . 185

Е. П.:
Ізидор Воробкевич -
будитель нац. свідомости 186

О. М.:
Не марнујме часу 189

Слово читачом . . 190

З Редакції й адміністрації . . . 192

ДУМКА

**національно-культурни
журнал**

Виходзи двомешачно. — Издази двомесечно.

РУСКИ КЕРЕСТУР

З ДРУКАРНІ ПРОСВЕТИ

Іван Ірлявський :

На зимовім шляху

За горою зима. Зашуміли таємно
ті соснові ліси на узгір'ю стрімкім,
де, було, по ночах ми ходили даремно
і за зіллям шукали своїм.

За горою зима. Там сніги вже біліють
і вітри по зимовому дивно гудуть,
але скоро ще в серце моє не наспіють,
а, співаючи, боком підуть.

За горою зима. Не сумуй моя панно,
таж ми сили плекаєм давно, дорога,
щоб не мріяти лиш, а й боротись старанно,
бути завжди на певних ногах.

За горою зима. Зрівнала дороги,
вже і ту, на котрій ми так часто були;
одинокі не зможе завіять небога,
що від серця в простір розійшлись.

За горою зима. Най свистить, нехай віє
і метелицею проникає у даль,
наша пісня веснянна не меркне, не ние,
наші душі не вкрила печаль!

За горою зима. До осель ще далеко,
та як мило доходити нам до мети,
коли знаєм, що ззаду для нас небезпека,
а в переді -- лиш сам я і Ти.

Прага, 1940.

Василь Стефаник:

Дзециньска пригода.

— Васильку, бер Настю та ю водз до уйка; о, тадзи по дражки попод лес, ти знаш. Але тримай ю за руку легко, не сцискай, вона малючка; та и не нош ю, бо ти ище не годзен.

Шедла, дуже болело, и лггла.

— Чи я знам, дзе и кадзи ю вноци провадзиц? Ви умерайце, а ми будземе коло вас, аж рано пойдземе.

— Видзиш, Настьо, куля брiнькнула та и забила мацер, а ти виновата; чом ши ше дарла, кед тот вояк сцел мацер облапиц? То ци дацо завадзало? Сцекали зме, а куля свиснула... А тераз уж не будзеш мац мацер, пойдзеш служиц...

— Уж не гуторя, уж справди умарли. Я би це могол тераз добре набиц, але ти уж широтка. Але цо така дзивка вредзи? Кед умарла коло нас Іваниха, то ей дзивки вше нарикали: мамочко, мамочко, дзе вас гледац, одкадз вас випатрац... А ти не знаш, а я хлапец и мне не швечи нарикац...

— Видзиш, як войско пуца швитло, там, з гевтого боку, як воду зос шита, блiшне та дораз видзи дзе вояк и штрелi з кульку до нго, а вон дораз лега, так як мац. Легай швидко коло мацери, бо дораз буду лециц кулi. А слухай, як брiнькаю...

— А пагри, як за Днiстром вояки подруцую таки огняни кулi, високо, високо, а куля гори, гори, а потим гашне. Бавя ше знiма, о як iх вельо..

— Ади, гармата (дзело), гу-гу-гу, але вона не штреля до людзох, лем до церкви, або до хижи, або до школи.

— Ти ше не бой гармати. Куля у ней така, як я велька, а колеса як млiнски. Але ти нiч не знаш, ти ище лем ледво ходзиц знаш, то я знам брикац (бегац), як конь..

— Скривай ше за мацер, о, заш пуца швитло, але биле, биле, дораз на нас обраци, пале яки ми били, а уж кулi знова гвиздаю. Ова-ва, кед мне куля потрафи, то я легнем коло мацери та и умрем, а ти сама не трафиш до уйка. Лепше най тебе куля забие, бо я сам трафим и дам знац та вас обидвойо уйко похова.

— Уж плачеш, як кед би це болело од кулi? Лем дзенькне и виварта дзиру у першох, а душа по ней сцекне та и по вас. То не так як дома, же ши хори, та це з паленку нацераю...

— Ёсц сцем, Богу дзековац! А цо ци я дам ёсц, кед нет мацери. Най мац даю? Поведз мацери, ану поведз. А цо гутори мац? Бер, бер за руку, а рука спадне, а цо, не гварел я? Дурна дзив-

ка, душа з мацери вишла, а то вона, душа и гутори, и хлеба дава, и бие...

— Настьо, справди, будзем биц, цо я тебе дам есц? Ти патри на войну, яка вона файна, а рано аж пойдземе до уйка та будземе есц борщ... Або чекай, випатра, же мац маю хлеба у пазухи... Цить, ест хлеба у мацериней пазухи, на едз, ти пажерлива дзивко...

— Знова пуцаю швитло, яке же воно биленьке, як шніг: Идзе на нас, о! Настьо, а тебе цо? Го-го цали писок кирвави и руки? Куля тебе заштрелела? Ой, сорака, легай уж коло мацери, цо будзеш робиц...

— Е то не куля тебе забила, то ше хлеб замочел до криви у мацериней пазухи. А то погана дзивка, вше є як швиня, о, замасцеда ліцо и руки з криву... Як я тебе будзем на рано провадзиц до валалу таку закирвавену? Але чекай, я будзем исц попри поток з тобу та це умием у такей жимней води, та будзеш ревиц з несвоіма гласами, а я ище и набиєм.

— Уж ше наедла, то легай коло мацери, а я коло Тебе, ти до штредку, вовк це не пое, шпи, а я будзем ище патриц на войну та и грей ше коло мне...

— А може куля уж и даедно забила на войны, а може ище до рана и мне забиє и Настю, та и не було би нікого, нікого..

Заснул. До билого дня биле швитляне покривало кліпкало над німа и спекало за Дністер.

Л. Киселиця:

Українська збройна сила в обороні Європи.

(Закінчення)

Ось що пише цитований історик про ці події:

„То було в 1621 році Молодий імператор Осман тільки що зайняв трон свого вуйка Мустафи. Осман рушив у похід, ведучи за собою 300.000 вояків. Цілий християнський світ заворушився. Почали збігатися добровольці з Німеччини й Франції; навіть Велика Британія надіслала поміч. Наслідник Жолкевського, старий капітан Хоткевич, заразом гетьман польського королівства й Литви, перебрав команду над армією, маючи під своєю рукою королевича Володислава. З огляду на всенну невправленість королевича й на старість самого капітана, польський сойм вибрав спеціальну комісію, зложену з найвизначніших горожан Польщі, і наділив цю

комісію повновазями для веденя війни й для заключення миру. Та комісія мала за провідника першу особу республіки — краківського каштелана й заразом першого сенатора Польщі — Якова Собеського. Армія числила около 40.000 людей ріжних націй³⁾

Султан Осман зі своєю численною армією (під Хотин прибуло 150.000 турків і татар) оточив Хоткевича з його 40.000 військом. Коронному польському гетьманови мав прийти такий самий кінець, який стрів його попередника Жолкевського, що відважився в 1620 р. виступити проти турків без козацької помочі й був розгромлений у битві під Цецорою, де й сам наложив головою. Та сим разом вислід бою рішило українське військо. Петро Конашевич — Сагайдачний зі 41.500 козаків і 22 гарматами пробився з тяжкими боями через турецькі війська й отаборився побіч військ Хоткевича, які були вже готові до капітуляції. Треба зазначити, що польські війська отаборилися на правім березі Дністра, в хотинськім замку й на довколишніх горбах в той час, як Сагайдачний став на лівому березі Дністра, проти замку в чистому полі (там, де тепер знаходиться село Брага).

З прибуттям козацького війська, Осман змінив одразу свою тактику. Небезпека фланкового удару козаків — змусила його спинити атаки на польське військо, й сконцентрувати наступ на Сагайдачного. Турки сильно обстрілювали козацький табор і кілька разів його атакували, але прорватися не змогли. Козаки в свою чергу переходили в контраатаку, проривалися аж до турецьких шатер, нищили ворожі склади зброї й верталися до табору зі здобичею і бранцями. Затяжна боротьба тривала впродовж 39 днів. Нарешті козацьке військо змусило Османа до капітуляції.

Козаки визначилися в хотинській кампанії такою відвагою й погордою смертю, що поляки не могли тому всьому надивуватися. Один з учасників, описуючи боротьбу малого відділу запорожців з турками, каже: „Ті люди значно перевищили славою спартан, тамтих було триста під Термопіями, козаки ж числили тільки шістьдесят і в чистому полі стримали військо, силою рівне Ксерксовому“⁴⁾.

Ще перед походом Осман пропонував козакам надзвичайно вигідні умови, щоб вони лише не допомагали Польщі. Після бою під Хотином, він був приневолений заключити для себе некорисний мир. Згідно з договором Молдавія, яка була бар'єрою між Туреччиною й Польщею, набула право мати за своїх провідників лише

3) N. A. de Salvandi de l' Académie Française: Histoire de roi Jean Sobieski et du royaume de Pologne, Paris, 1856.

4) Історія Українського Війська, Львів, 1936.

християн. Таким чином впливи Туреччини на цьому терені були значно послаблені. Цікаво, що Осман у заключеному договорі особливо домагався гарантій, щоб українське козацьке військо не робило більше походів на Чорне море й в Туреччину.

„Република приняла цей договір з великою радістю та признанням; Европа апльодувала! Ця героїчна боротьба, цей щасливий мир, викликали великий розголос“ 5)

Отже по успішнім деулінським договорі з Московщиною, українське військо принесло Польщі хотинський мир, який високо лідніс її авторитет в Європі, а zarazом відсунув на деякий час турецьку небезпеку для європейських держав.

Проте Польща, забезпечившись корисними для себе договорами з Москвою й Туреччиною, „забула“, що ті перемоги вона здобула козацькою кровю, і повернулася війною проти України. Та цим разом їй не пощастило. По куруківській війні з 1625 р., по війнах з козаками з 1630—36 років, появився на чолі українського війська геній і стратег Богдан Хмельницький, який розгромив польські армії в цілому ряді великих битв і довів Польщу до упадку.

Ось що пише про те закордонний історик:

„Зарозумілий зі себе польський сойм оголосив війну; ухвалив податки, зібрав гроші й скликав тричі посполиту; він умів лише грозити руським землям і Україні пімстою. Минув рік часу серед подібних криків. Поляки говорили про нищення (України — Л. К.), але не мали армії. В тому самому часі, коли вони приневолювали старого Богдана йти війною на них, вони були примушені звертатися з криком розпуки аж до ратисбонської дієти, з надією, що отримають поміч і в офіційній ноті, в якій жадали помочі, вони деклярувалися пропащими; вони дійшли аж до пророчого обчислення наслідків знищення Польщі й, ждучи на цей катастрофальний для себе кінець, змагали доказати, що сама Німеччина буде в скорому часі заллята козаками під кличем повстання й свободи. В дійсности ж, вони вже не мали більше сили боротися з ордами (? — Л. К.), що наступали з України. Упадок Польщі в очах світової опінії дійшов до того ступня, що татарський хан, з яким Іван Казимир торгував спілку, уважав за зовсім звичайну річ домагатися від поляків, щоб вони згодилися, побіч інших умов, на пограбування двох провінцій (розумієся українських — Л. К.)“ 6)

Туреччина — зазнавши невдач у своєму намірі здобути Європу через східні країни та стрінувши там відсіч з боку найнебезпечнішого для неї українського війська — проте не відмови-

5) N. A. de Salvandi be l' Académie Française: Histoire du roi de Jean Sobieski et du royaume de Pologne. Paris, 1956. — 6) Тамже.

лася від своїх імперіялістичних плянів. Вона тільки їх змінила стратегічно, постановивши розгромити Європу через центральні держави, маючи безперечно на увазі й те, що тут уже не стринеться з запорозькими військами.

На чолі нової турецької інвазії став енергійний і амбітний везір Кара Мустафа, який уважався за того, що під кермою Магомета IV зможе довершити завдання. Він пішов дорогою свого попередника, який доручив був переказати маркізови Сен-Андре Монтренови, що „везір не спочине до того часу, доки не перемінить базиліку св. Петра на стайні для султанових коней“. 7)

Підготовка Мустафи до війни була грандіозною й переводилася впродовж сімох років:

„Приготування сповіщали здобуття окциденту з постановою, щоб не було потрібно на нього йти двараз. Найдальші провінції доставили вояків. Прибули вони з берегів Евфрату й із над жерел Ніля. Всі арабські племена, курди, мамелюки, альбанці, татари, навіть греки, йшли під тим самим прапором, і всі передбачення виказувалися по стороні сили. Капітан - паша зіздив усі побережжя Архіпелягу ліквідуючи тотуг, тотам повстання, спричинені Пельопонезом, Кандією, островами. Він утискав ті багаті народи в невільництві, щоб вирвати від них племена й війська. В турецьких пристанях були сконфісковані кораблі всіх націй. крім французьких, на те, щоб перетранспортувати муніцію до Смирни, Алепу, Александрії, Тесальонік і Бізанцу. 2.000 верблюдів були вжиті впродовж цілих років для перенесення зброї з Портів Егейського моря аж до устя Дунаю; ріка зникла під „саїками“, які скермувалися вгорі Дунаю; 10.000 возів доставляли ті запаси до укріплених осередків у провінціях Текелі. Війська посувалися впродовж цілої зими, з Адріанополю на Білгород і Будапешт; Мадярщина почувалася відразу здавленою під тягаром цієї необчислюмої армії“ 8)

По дорозі прилучилися до турецької армії волохи, молдавняни й семигородці. Махомет IV провів свого везіра аж до місцевости Есек (Осіек — ред.) „між Білгородом і Будапештом, і з великими урочистостями передав там Карі Мустафі золотом вишите вбрання та порошницю з діамантами, як залогу своєї суверености речника ісламу. Тодішня європейська преса обчисляла силу Мустафи в 700.000 людей, 100.000 коней, 20.000 верблюдів і т. д.

Європу обняв правдивий страх! Всі держави, крім Московщини, скермували свої сили в напрямку Відня, куди підходила турецька армія. Першим прибув на оборону Відня войовничий князь Льотаринський Карло, який спробував поставити спротив Мустафі на

7) Тамже. — 8) Тамже.

передвіденських форпостях. Одначе, одначе під натиском необчислимої маси турецьких військ, приневолений був відійти з великими втратами на острів Шут, щоб пізніше через Пресбург, Ваграм та Еслінг опинитися аж у Леопольдштаті — залишивши на полі бою своїх найкращих командантів: лицаря з Савої, брата графа з Суасону, молодого принца Томаса з Арембургу, графа Меліні і т. д. Випертий із Леопольдштату, він відтягся зі своїм військом і отаборився по лівім березі Дунаю, напроти містечка Туль, чекаючи на збройні сили інших європейських держав. Алярми лунали по цілій Європі! Імператор Леопольд зробив усі зусилля, щоб змобілізувати своїх принців із їх військами. Спішили з допомогою баварці й саксонці. Фредерік Гвйом обіцяв наспіти з військом зараз по закінченю переговорів з Людовиком XIV. Савоя сповістила допомогу військом і грішми. Еспанський король продав у цілях фінансової допомоги одно зі своїх великих дібр. За його прикладом пішло багато інших, ангажуючися великими вкладами. У Португалії регент Дон Педро оподаткувався величезними сумами. Центром усієї акції був Рим. В Італії лісти добровільних оподаткувань кружляли по всіх містах. Члени св. Колегії продали на цю ціль усе своє дорогоцінне начиння. Лише один кардинал Барберіні віддав своїх 20.000 фльоренів. Папа Інокентій XI сконцентрував усю свою дипломатію й усі свої фінансові сили на боротьбу проти Турків. Він пішов так далеко, що дозволив конфіскату еклезіястичних дібр в Італії й Імперії. Богослуження відправлялись по всіх церквах. Віра Христа збудила войовниче піднесення в цілій Європі! Добровольці спішили зі всіх сторін під прапор Льотаринського князя. Людвик XIV, який зачав війну з Австрією, зашахований турецькою загрозою в Європі, снинив свої війська над Реном.

Турки прибули передовою сторожею під Відень 14. липня 1683. року. Отаборилися величезним півколом коло фортифікацій міста з півдня й окупували на другий ден з півночі Леопольдштат! Відень, замкнений зі всіх сторін, мав для оборони на укріпленнях малочисельну залогу під проводом князя Штаремберга. Одначе Кара Мустафа оточивши Відень, не зачав одразу наступу, виконання якого не представляло для нього труднощів, але отаборився навколо та почав підміновувати місто з заходу. Цю тактику турецького везіра можна пояснити тим, що він чекав, щоб Відень скапітулував сам і богата здобич у місті попалаб до його рук ненурушеною; або побоювався щоб його війська не здеморалізувалися грабіжем до часу, поки не зударяться з ворожими силами. Так облога тривала два місяці — з 14 липня до 12 вересня.

Отже сталося так, що війська європейської коаліції мали час зорганізуватися й сконцентруватися під Віднем. Наспіваючі сили зупинилися на лівому березі Дунаю, коло табору князя Льотаринського. Але й союзні війська не спішилися розпочинати рішучих боїв із турками, чекаючи на прибуття Собеського. Ту нерішучість можна пояснити тим, що союзні війська справді відчували страх перед силою Кари Мустафи:

„Вірі Отоманів (вперемогу Л. К.) могло рівнатися лише глибоке занепокоєння союзників. Страх перед великим озброєнням Порту був такий сильний, що на першій почутій крик — Алах! — наступав безлад і втеча в рядах союзників“ 9).

Собеський у своїх приготуваннях перед походом, старався забезпечити себе зі всіх сторін:

„Його старання сягали аж на північ, де він заключив ближчий союз із Швецією, і аж на Україну, де він старався одержати псміч у войовничих запорожців“ 10).

Остаточно Собеський прибув під Відень. Одначе, так, як нетерпеливо чекали на прибуття Собеського союзні війська, так і він нетерпеливо чекав на когось іншого: ще не прибули козаки. Ще з Брна король писав до королевої:

„Що там чути про козаків? Повідоміть мене та підженіть їх за мною, зробивши догану полк. Менжинському, що ані разу не відізвався“ 11).

31. серпня Собеський пише знов:

„Злий чоловік полк. Менжинський, був у Льпові, але не пише ні слова про козаків та про те, що зробив на Україні. А я так про нікого не думаю як тільки про козаків, про яких по кілька разів денно зітхаю. Єдине, що прошу: козаків! Коли прибудуть, дай їм підводи, а без інших людей ми можемо обійтись“ 12)

А вже під самим Віднем:

„Його найбільшим занепокоєнням було те, що не наспіли ще козаки, яких обіцяв привести Менжинський. Це були надзвичайні розвідчики. Татари знаходили в них небезпечних противників. Вони мали свій старий звичай вести війну з турками. Ніяке інше військо не було таким зручним у виловленню стеж для того, щоб довідатися від них про ворожі пляни й zarazом використати їх, як провідників у наступі проти ворога. Це було те, що називалося „тягти за язик“. Позбавлений цієї помочі, король був примушений менше оперувати своєю кіннотою в небезпечних маневрах, в які вона мала ангажуватися по переході горбистих теренів, що

9) Тамже. — 10) Тамже. — 11) Т. Стариков: „Вільне козакство“ ч. 136. — 12) Тамже.

знаходилися перед ним. Його жаль був великий; чужинці, які не розуміли його пошани до цього війська, слухали зі здивуванням, як він викрикував безперервно: О, Менжинський, Менжинський!¹³⁾

Дня 9. вересня Собеський, описуючи королеві, як повільно підходять до нього війська, при кінці говорить: ... Але що мені по них всіх, коли козаки з Менжинським уже на час не придуть, а вони (козаки) тут найпотрібніші люди. Але нехай буде над усім воля Божа. Далі король пише: Ворона й Менжинський вже тут. Козаки Семена Палія нехай ідуть звичайним шляхом (не через Угорщину). Скільки у вас є козаків, нехай усі йдуть сюди.

Союзні війська перейшли Дунай вище Відня, під охороною лісових горбів Каленберга й околиць. Армія появилася по другій стороні горбистих теренів, перед лівим крилом турецьких військ аж 12. вересня. Лівим крилом армії, (з дивізії австрійців і саксонців) яке доходило й до Дунаю, кермував князь Карло Лотаринський. Під його рукою знаходилися зі своїми військами принц Людовик із Баду, князь де Круа, принц Максиміліян, Людовик Найбурський, граф де Леслі, граф де Фонтен, граф Капрара та Любомирський. Центром, що складався з двох дивізій піхоти баварців, франковців та інших, кермував принц Вальдек. Він мав під своєю командою війська трох принців з Ангальту, трьох принців з Віртембергу, двох принців з ГанOVERу, двох принців із Гольштайну, одного принца з Айзенаху, принца Гогенцолернів, принца з Чес-Каселю, Маркіза де Бово, барона з Мінстеру, князя Гондолю, барона де Барейта й графа Карафу. Правим крилом — що складалося з польської кінноти, до якої пізніше підійшли козацькі війська — командував Собеський із гетьманом Яблонським і пол. Менжинським.

Вирішальний бій під Віднем почався 8 год. вранці й тривав 10 годин (до 6 год. веч.). Завязті бої завязалися спочатку на лівому крилі Карла Лотаринського. Однак скоро головний бій перенісся на праве крило й правий відтинок центру, де наступали козаки. Зорієнтувавшись, що найбільша небезпека грозить турецьким військам там, де атакують козаки — підперті польською кіннотою, Кара Мустафа сконцентрував туди свої найкращі сили під власною командою.

„Зудари противників були надзвичайно жорстокі й сильні“¹⁴⁾

В саму рішучу хвилину король пускає пробойову частину запорожців. Він пише про ділання запорозьких козаків так: „Козаки пішли так швидко, сміливо й відважно, що окутані в диму не тільки передмістя, сараї, але й перший палісад опанували, брамою

13. Там же — 14) Т Стариков: „Вільне козацтво“, ч. 136.

заволоділи й свої стяги з хрестами водрузили на них. Благослови на радість ксенздові нунцієві переказати любов мою, козаки врятували, славу заслужили велику“.

„Козаки виконали наказ із такою відвагою й швидкістю, що в короткому часі вони були пааами не лише передмість, але й турецьких палісад, на яких вони виставили свої прапори з хрестами“¹⁵⁾

Ввечері, коли розбиті війська Мустафи зачали відворот, а Собеский зі страху перед можливою несподіванкою з боку турків дав гострий наказ заховати всюди бойовий порядок і здержати військо перед здобуттям здобичі — козаки одинокі мали право продовжувати свій наступ і поширювати паніку серед відступаючих турецьких військ. Вже вночі козаки провалилися до самої середини турецького табору, висадили великі склади муніції й захопили найкращу частину здобичі“¹⁶⁾.

А на другий день, коли союзні війська тріумфально вступили до Відня: „Козаків носили на руках; вони були героями дня, дістали здобич і універсал із привілеями.“¹⁷⁾

Віденська перемога була перемогою християнства на ісламом, Європи над Азією, а з боку військового — перемогою якості над кількістю. І ту якість творило в першу чергу українське козацьке військо. Треба узглягнути самопевність Туреччини в знищенню християнської Європи, як також кольосальну армію Кара Мустафи, щоби зрозуміти, яке політичне й стратегічне значіння мала участь козацького війська під Віднем. Другого дня по перемозі, Європа свobodно віддихнула.

Тепер Європа знову в найбільшій війні. І найбільше болюча проблема всеєвропейського значіння міститься знову на терені, де відбувалися в старовину найтяжчі змагання Окциденту з Орієнтом — на Україні. Хто розв'яже цю проблему? Московщина, що впродовж віків приносила Європі тільки ускладнення, а тепер уявляє

15) Тамже. - 16) Воєнна здобич уважалася в тих часах за законну річ. Ворожа нам дипломатія й публіцистика зводила козацькі війни до звичайних бунтів і бандитизму, спираючись у найбільшій мірі на те, що козаки забирали здобич. Коли виходити з такого критерія, то тоді треба зачислити до „грабіжницьких банд“ тогочасні війська всіх європейських націй, бо всі вони побирали здобич, як була лише нагода. Під Віднем наприклад усі військові частини одержали більшу або меншу здобич. Винятком з того не були навіть короновані особи... Так Собеский писав до королеви: „Щодо моєї здобичі, то не можливо всього описати; ось головні річі: ремінь із діамантами, два годинники з діамантами, чотири чи п'ять дорогих ножів; п'ять порошниць, сафіри, дорогі перли, покривала, скорци й тисячі інших багатель; футра з зібеліну, найкращі в світі. Отже. Ви, моє серце, не скажете мені, як кажуть татарські жінки своїм мужам, як вони вертаються без здобичі: — Ти не войовничий, бо мені нічого не привіз; лише люди, які йдуть на самім переді, можуть щось захопити“.

17) Лист до королеви. Гл. Т. Стариків: „Вільне Козацтво“, ч. 136.

видовище морального й політичного розкладу? Чи може „велика“ Польща, що не могла отриматися перед Німеччиною ані місяця? Ключ від цієї проблеми знаходиться в руках Української Самостійної, Соборної Держави, що стане реальністю.

Великі українські гетьмани й воєнні генії — Конашевич-Сагайдачний, що переміг Мокву й посилив свою перемогою Польщу, та Богдан Хмельницький, який розгромив Польщу й спричинився, самий того не хотючи, до розбудови московської імперії, залишивши перед своєю смертю українській нації каянне. Один, що йшов зі зрадливою Польщею; другий, що — зєднався з підступною Московщиною. Те каяння є для нас непорушним заповітом: **вже ні краплі української крові** для ворожих нам сил, хоч би як прикидувалися вони „братерськими“, чи союзними!...

Нове українське покоління вже розуміє ті заповіді! Воно вже знає, куди й до чого прямує... Українська якість знову переможе ворожу кількість. Наша держава стане підставою рівноваги в Європі, а її збройна сила — аргументом права й порядку.

Так буде!

Ярослав Оршан:

Розвиток української політичної думки за 100 роки.

(преробел І, Ванчик)

(Предлуженє)

X.

У рокох, о яких бешедуєме, живе и твори Л е с я У к р а ї н к а (правдиве мєно Лариса Косач), „поетка українского рісорджімента“ як ю назвал Дм. Донцов. Тарас Шевченко и Лєса Українка тота українска духова Жана д' Арк, — блізки нешкайшому укр. націоналізму, як ніяки други особи духовей галерії України за остатні сто роки.

Почувала, же живе у епохи, кед

„Старі мечі поржавіли, нових

Ще не скували молодії руки“.

Нєнавїдзєла угоду з цудзу идею, сладкаве народолубство, виру до „автоматичного поступу“ — ей землякох. Бо почувала, як тота, ошпивана од ней Касандра, же ей нация пада як жертва Кобриних очох нації-пана, цо гипнотизуюци Україну соціялістичнїма утопіями, рїхта ей безвольну шмерц у прицїску своїх чєжких імперіялістичних лабетох (пазурох).

И Леся Українка біла у своїх поемах и драмах на аларм. Гуторела України, же ю чека „война страшна и неублагана“. Як неоступна ідея вично ю преганя образ кирвавого дня народзенья нації, кед, як

„під час пороуду звісно ллється кров
і рветься крик“.

Ненавидзи кажди компромис: „або загибіль або перемога“ — то ей алтернатива.

Ненавидзи интернаціоналізм и „соціалістични ідеї“ живота. За ню исную лем таки категорії: „свой народ, цудзи народ, своя держава, цудза держава, свойо святині, цудзи святині“.

Сце „ударить перуном в заспані серця, спокійні чола соромом захмарить і нагальть усім, що зброя жеде борця“!

Л. Українка, яку Іван Франко назвал „єдиним мущиною серед поетів Соборної України“ постала духова власносц аж доби ей насліднікох.

Націонална ідеологія Л. Українки викресана як з єдного фалата бронзи — пише Донцов. На место пацифізму — поставела вона ідею войовничого націоналізму... На место раціоналізму и утопізму... — волунтаризм. Место хїрїтативного жалю до подавлених, активну ненависц до побиднікох... На место хладного інтелектуалізму — релігійносц фанатика... Ёй герої не маси, але єдинїци: Прометей, Іфігенія, Самсон. Ёй чесноти не сановане, але одвага, не добросц, але шляхотносц“.

Леся Українка умарла 1913 р. пред подїями, за яки готовела Україну. Не удало ше ей орозумиц націю, як ше не удало Міхновському и другим. Бо над Україну бул розпрестарти отровни запах цудзей розкладовой ідеї, цо парализовал волю нації до живота.

XI.

У січню (януару) 1905 р. вибуха у Росії революція, цо у України прима исто так найвекши розмири, як и пред 100 роками виступ декабристох не мал нігдзе таки масови вигляд, як у Україні. Революцію започали українци (Коваленько и Матюшенко) на военим кораблю „Патьомкин“.

Роки 1905—7 приноша вельки можлівосци за розвой українского культурно-наукового живота. Водзи ше борба за українску школу, розвива ше литература (О. Олесь, Черкасенко, Г. Чупринка), преса, кнїжково видавництва, розвиваю ше культурно-просвітни товариства („Просвита“), студентски кружки, музично-театральни живот, и на концу основує ше „Українске Наукове Т-во“ у Києву. Але з 1908 роком наступа нова реакція, котра будзе тирвац аж до 1917 р.

У квітню (априлу) 1906 р. вибрано до I. Думи 44 українцях, а до II. 47. До III. и IV. уж не було українцях, бо ше Москва уж за то постарала. Тото укр. политичне представніцтво не виходзело поза постулат автономії України, а иншак співпрацовали з російськими партіями.

По революції наступа оштра реакція, преганя ше и саме мєно „український“ и наступаю масови арешти. То є час трецей українськей емиграції за граніцу, и теди емігрує и Дм. Донцов. Українство почина Москва волац „австрійська інтрига“, а кед українци збойкотували у 1908 р. „неославянски“ конгрес, цо го Москва у своїх цильох аранжовала у Праги, вєд почали українство преганяц пре „зраду славянства“.

Українски политични живот тих часох характеризує: 1. вельке ослабленє самостойництва и 2. поява „Товариства Українських Поступовців“ (ТУП), цо є у велькей мири предлуженє традиційох аполитичного „народовецтва“, лєм ище опартунистичнєйше. Иншак ТУП співпрацує зос російську конституційно-демократичну партію.

Українство ше знова враца Шевченкови и з нагоди 50 рочніци його шмерци одбуваю ше на Україні вельки демонстрації, дзе звичайно приходзи до крєви, а маси крича „гєть з Росією!“

И так ше приближєла шветова война. На устох масох слова „гєть з Росією!“ а ТУП видзвигує минималистичнє жаданє автономії, и ведно ше декларує за обрану російськей держави. Трагични конєц шицкого, уж ше могло обачиц.

XII.

У липню (юлу) 1913 р. виголошує Дм. Донцов на конгресу Українського Студентського Союзу у Львовє реферат под насловом „Сучаснє политичнє положєннє нації й нашє завданнє“.

Под його пливом конгрес приноши резолюції, у котрих ше гутори, жи українську справу треба винєсц на мєдзинародни форум, змоцніц пропаганду українського сепаратизму, милитарно виховувац молодь, а шицко то у виду змоцнєннє антагонізмох австро-німецко-російських.

И так ше основує Українски Информативни Комитет у Львовє, а з вибухом войны його пребера „Союз Визволеннє України“, цо як безпартійнє тіло, зложєнє з емигрантох зос рос. України, видзвигує постулат державнєй самостойносци України, операючи ше у тим на побиду централних державох.

З виступом Донцова у Львовє треба исторично повязац и зашєданє Централного Комитету „Укр. Народньої Партії“ на восточних жємох 9. березня (марта) 1914 р., цо на нїм було ришено проводзиц идею сепаратизму од Росії.

Перши голова „Союзу Визволення України“ (СВУ) бул Дм. Донцов, але вон скоро виступел з нього. Коло СВУ ше позберили людзе найрижнейших политичних ориентаційох, отже, теж и людзе зос „Спілки“, котра виявлявала, же за ню самостойносц України „буржуазно-реакційна“ справа, цо є лем причина „зацемнення класовой свідомосци українского пролетаріяту“. Тоти исти людзе видзвигую тєраз постулат самостойносци України — як „конституційней монархії“ з Габзбургом на чолє...

То доводзело до того, же у „Союзу“ наставали борби, котри лем слабя його авторитет у очох Централних державох. Досц ясне шветло руца на СВУ тот факт, же його член Меленовський предклада Ленїнови спивпрацу з комунистами. Инша рич, же Ленїн одповед: „Нам не по дорозі“. Пре свою слабосц СВУ не могол успишно парализовац ані роботу полякох, котри вше робели против українства.

СВУ коло того шицко розвил досц живу пропагандивну акцію, видал цали шор книжок у українскєй мови и старал ше за українских полонених (зароблєникох з російскєй армії у Німєччини и Австрії.)

Знова политичне представництво Западней України було австрофілске, а од тєй хороти не бул очувани ані западно-українски легіон — Українських Січових Стрільців, гоч широки шори легіону мали здраву народну думку. — Так то и на тим сектору справа була положена на нєправилни фундамент.

XIII.

Знова, як и у 1905 р. була українска часцина — волински полк лейб-гвардії — перша цо вишла у марту 1917 на улїчки Петрограду. Тота часцина ведно з другима петроградскима українцями демонстровала под українскима історичним прापорами з петроградских музейох. И дораз ше рушела цала Україна. Шицко указовало — же Україна жие ище далєй у доби Хмельницького.

Була у тєй революції невихаснована сила длуго гамованих енергійох, розростала романтика старокозацких часох, жило у ней инстинктивне жаданє зніщиц тоту силу, котра прицискала милїони. Єдним словом Україна горела у націоналней революції, и указала ше змобилизована страшна сила України, котра гледала правдиви провод, и годна була створиц чуда. Але тот провод не дороснул свойому задатку. Прежити 100 роки политичней дезорганизації указали своє трагічни нашлїдки.

17. марта 1917 р. твори ше у Києву Централна Рада як революційне представництво України, а познейше и влада. Але вона не жада самостойносц, але автономію. На чолє Централней

Ради Михайло Грушевський, дуже талановити науковец и историк, але недобри политик. Центр. Рада вери революційней влади у Петрограду, а тот не позволяе конкретизовац ані автономію України. Російски уряд Керенского посла на Україну два корпуси войска, але їх Україна у героїчних бойох побива, а так исто дави у крєви спробу бунту москальох у Києве. То перше кирваве кресченє младеј держави. И по тим ше ище вше Центр. Рада не сце орозумиц.

Микола Михновський з другима самостойниками твори першу українску вовну організацію „Український Військовий Клуб ім. Гетьм. Павла Полуботка“, и розвива акцію за творенє українскеј армії. Українски націонални рух цалком запановал над українским вояцтвом.

I. Всеукраїнски войскови зїзд (18.-21. травня (априла) 1917 р.), присутних 700 делегатов, цо репрезентовали 900.000 воякох зоз фронту. И ту ше указало ясно, як соціялістична Центр. Рада представляла єден швет, а маси вояцтва други. Центр. Рада гамує націоналну революцію, бо не допуцує творенє укр. войскових часцинох, котри жада зїзд.

II. Всеукр. войск. зїзд (4.-11. VI. 1917) одбува ше при учасци 1976 делегатов, цо репрезентую 1,732.444 воякох-українцох. Делегати скрайньо зреволюціонизовани, жадаю знова творенє армії, котру Центр. Рада уважа за „нож до хрибта всеросійскеј революції“. Под прициском масох Центр. Рада видава I Универзал (10. VI. 1917) котри прокламує: „Народе Українски!... Од нешка ми сами будземе твориц наш живот... Українски Народе! Докаж, же ти... можеш гордо и достойно стануц ведно з каждим... державним народом... як ровни з ровним“. Гоч ше на концу гуторело: „не одзелююви ше од цалей Росії“, войскови зїзд вислухал Универзал на колєнох. Випатрало, же українска державносц почина доставац реални форми, але уж II. Универзал, подиктовани з Петрограду зніщел тоти сподзиваня.

И тєраз М. Михновський з иншима кує план: зос силу дац розвойом подїйох инши напрям и примушиц Центр. Раду до творєня державносци. „2. український полк ім. П. Полуботка“, не затвердзени „Укр. Генер. Війск. Комітетом“ сце вжац до своїх рукох державни апарати, цо су ище вше у московских рукох, и дац їх Центр. Ради. Але Центр. Рада по приказу Петрограду посла процив „Полуботківцох“ — 1. полк „Богданівців“, цо симпатизовали зос „Полуботківцями“, але авторитет своей влади бул у ніх силнейши. „Полуботківці“ одступели. Познейше були ведно зос „Богданівцями“ послани на фронт, а так исто и М. Михновський, бо бул официр.

III. Войскови зїзд ше одбул 20. жовтня (октобра) 1917 р. Ище запал не згаснул, ище маси приготовани крив свою давац за державносц. И под прициском Зїзду Центр. Рада видава III. Универзал (9. XI. 1917), цо преглашує Українську Народню Республіку, за тєраз у федеративним связку з Росію.

Але за универзали уж позно. Вояцтво зреволюціонізоване, рвало ше до служби України, а Центр. Рада му наказовала браніц границі Росії. Вояцтво кус по кус трацело виру до свогого проводу и подлегло впливу большевицкей агітації. Почало охабляц фронт и врацац ше на Україну, не до Києва, але ше розтреса койкадзи, и так почина траценє українскей сили. И почина борба милийоних без проводу и без ясней мети, а то вихаснову ю большевики, и обрацаю воду на свой млін.

Микола Бучко :

АКТУАЛНИ ТЕМИ

II.

Провидницка верства (Предлуженє)

Жиєме у часох вельких змаганьох шицких наційох за живот и розрост, за здійсненє своей волі. Нешкайши часи вимагаю од каждой нації, котра рефлектує у тим змаганю остац побидніком, же би вона знала шицки животни сили по плану розмесциц, та призначіц зоз ніх таке завданя, якому одповедаю, з єдного боку сами потреби нації, а з другого боку способносци єй членох. З того виходзи, же нація потребує якиш розум и волю, котри буду тоту функцію окончовац. У рижних периодох живота нації тоту функцію окончовали або окреми людзе — диктаторе, як на пр.: Цезар, Александер Вельки, Петро I., Наполеон и т. д. або група людзох як на пр. шляхта у Польци, боярско — дружинска верства и козацка верства на Україні, племичска верства у Австро-Угорщини и т. д. Тоти остатні и були у даних часох провидними верствами своїх наційох, бо нет найменьшого сумніву, же каждая нація кед вона сце буц и кед є права исторична нація, муши мац або диктатора або свою провидну верству, котра ше викристалізовує зос єй лона, котри то надаваю тон животу нації. Кед тоти цо стоя на чолє нації идейни, активни и саможертвени людзе, вєц нація щєслїва и напредує на шицких польох національного живота. Але кед тоти цо стоя на чолє нації погубени, безидейни, самолюбни, а до того кед їм стало пред шицким лєм до того,

же би вони цо скорей и цо вецей напольнели свойо кишенки вец нація нещешліва и бидна зос таку провидну верству.

И прето каждая нація, а зокрема недержавна нація, муши дуже дэбац й будним оком мерковац, же би штред ей проводу не вивитрел дух активносци и саможертви. Бо шмерц того духа штред „шметанки“ нації є равнзначна зос розкладом нації, з ей духову шмерцу.

* * *

Хто у нас (у нашей нації) нешка тота проводна верства. Нешка так, же интелігенція постала тота провидна верства нашей українскей нації и то єднак на наших етнографских жемох, як и на емиграції, па и штред нас у Югославії интелігенція є тота, котра водзи, диригує и надава тон нашому національному животу.

Мімо того же моя тема загальна, я ше сцем понайвецей затримац над питаньом нашей (у узшим розуменю нашей — т. є. українцох у Югославії) провидней верстви.

Нашо прадідове пришли на тоти жеми, дзе ми нешка жиєме пред сто чи двасто роки и вони ше отримали на живоце за тот час, алє поза тим вони нам не охабели крим жеми, яку купели ніяки культурни тал, бо жили примитивним животом етнографичней маси. Вони не жили свідомим націоналним животом. А чом? Ми звичано одвигуюци на тото питанє, так гуториме, же не мали шлебоди у Австро-Угорщини и т. д. То не будзе зошицким точни одвит, то лєм єдна и то менша часц правди, а гевта векша часц правди є тота, же не мали провидней верстви. А чи мали интелігенції? На певно, же мали, лєм и вона не була націонално свідома, цо вецей, вона ше по векшей часци зденаціоналізувала, та ше почал зос ей прикладом уж и селянски народ денационалізувац єднак у Бачкей як и Сриме. Було вельо таких, яким цудза бешеда була вельо милозвучнійша од своєї родзеней. И теди, у часох, кед нам грожела подполна препасц, вируцела нація зос свойого лона двох вельких мужох: Діонісія Нярадїя й Гавриїла Костелника, котри вишли зос нашого селянского народу і прето у ніх дихала чиста душа народу и прето вони знали цо и як треба робиц, же би свой народ збудзиц зос сну. И вони постали перши пионире и основателе нашей провидней верстви. Коло ніх ше почали зберац єден по єден интелігент, котри сцел ведно з німа впливац на живот народу, указовац му дражку, по котрей ма исц кед сцє буц народом у полним того слова значеню, кед сцє буц нація. Так єто постала перша наша провидна верства, котру вязала иста идея и иста мета.

Нешка ище вше є интелігенція тота провидна верства, гоч ше уж знаходза у нашим народзе людзе интелігентни, а не шко-

ловани и вони ше привѣдную гу тей нашей провидней верстви котра надава и сце надавац тон нашому національному животу. И то е закон и право живота. Бо ані еден стан нема монопол за провидництво народу, ані сама интелігенція, ані саме селянство, ані саме роботніцтво; але шицки вони ведно даваю зос себе певне число людзох, яки маю тоту природзену „пристрасц“, яка не лем декларативно але и дійсно идзе до провидництва и то не лем, у младих рокох, (бо було и таких, цо лем теди и були у тей провидней верстви), але цали свой живот тото робя. Таких не мож ані виковац, ані з освидомленьом зробиц, мож їм лем помагац роснуц. Вони ше радза сами и иду до живота. На щесце наша дійсносц зна нешка таких цо раз то вецей и ми горди прето, як нація. Їх родзели нашо валали, не интелігенція, але селяне. То отже резервар вельких силох, як материялу, з якого ше може твориц так и провидництва. А провидна верства то не якашик одредзена од дакого група, до котрей ше идзе лем по родзеню, то не якашик замкнута група, до котрей би не бул дозволені вступ шицким але лем вибраним. То група до якей шлебодни вступ шицким, лем не ленівим и поспаним. Таки то неписани закон, але шицким зрозуміли закон.

Могол би дахто подумац: я не член провидней групи и не мушим ніч робиц, най роби шицко провидна верства сама. То би було зошицким мильне думане. Бо и на плеца шицких членох нації, а зокрема на шицку интелігенцію падаю вельки завданя. До твореня крашей будучности нації муша ше запрагнуц шицки сили нації и шицки людзе, бо таку вельку и чежку роботу не може гарсочка людзох окончиц попри найкрасну волю и зусия. Прето муши исц цали загал на помоц, як спивтворец національного живота. Бо права приналежност до нації оценое ше по труду и работи за націю. Шицки обовязани націонално робиц та ше аж и обеговац у тей работи. Нікого ніхто не шме и не може вилучиц зос того, бо у нації шицки еднаки, лем кед вони робя за націю а не за себе самих т. е. за свой власни хасен, кед сцу, же би націонална работа була за ніх полне корито, чи крава, котру вони буду добре доїц, а слабо кармиц, або кед робя ~~за~~ на хасен національного ворога.

Яке з того шицкого заключене? Кажди з нас обовязани сам преценц свойо сили и способностци та їх як найвецей вихасновац без огляду на кляпканє. Перши крок отже — означиц свойо место у нації; други крок — вихасновац свойо способностци; треций крок — пидпорядковац ше волі нації. Кед шицки пороби-ме тоти три кроки, вец основа наших змаганьох будзе твардо збудована и ми у кратким часу подполно опануеме шицки діланки нашого національного живота.

Л. Чатинський:

Як постала наша національна назва: Україна?

Политична доля пожелала наш народ до таких обставин, же нам, українцом, нераз не сцели инши - цудзи признац права, же ми нація, же ми окреми, самостойни народ. Нашу історію фалшовали и нацаговали, як кому уж лем требало, же би на вше запановац над богатима українскима жемами. Сцели на силу позбавиц нас наших історичних традиційох, запрагнуц нас до свойого державного возу з политичних и господарских причинох. И не лем же викривльовали, але ище вше и нешка викрилюю велі — нашу історію: сцели нас и розвинчац з нашу націоналну назву.

Же ми нація — то гутори наша геройска прешлосц, яку нам з наших душох и нашей креви ніхто не вирве. То зашведочели огняни роки націоналней революції у найновшей доби нашого препородзенья.

Же ми маме право волац ше, як ми то сами сцеме — то ніхто не може запречиц. Можу нас волац як хто сце — малоросами, русинами, — ми знаме, же наша національна назва: **Україна, українці, український.**

Шицки ми знаме, же ми українци прето, бо сами себе так воламе. И велі думаяю, же то досц положиц так тоту справу, без дальшей бешеди, з чого и як тота назва „Україна, українець, український“ походзи. Велі думаяю, же ми маме лем политичне право на таку свою націоналну назву. Та воно не так. Не лем политичне право, не лем волю на таку назву ми маме, — ми маме до назви „Україна, українець, український“ и історичне право: бо то наша дуже стара и давна назва, яка постала з нашей народней бешеди и народних понятъох. Тота назва майже така стара, як и сама наша нація, як наша бешеда.

Професор Сергій Шелухин, у своей книжки п. м. „Україна — назва нашої землі з найдавніших часів“ з дуже веліма и ясними прикладами доказує, же процивно твердзеню тенденційних цудзих „історикох“ — наша терашня національна назва — „Україна, українець, український“ — походзи здавна, постала з нашей бешеди, та уживали ю и нашо, и цудзи людзе уж у найдавніших часох. Постарам ше ту у кратко предац главни думки и докази професора С. Шелухина, же би читачом „Думки“ ясно вияшніц, же би вони знали то и сами за себе, а и при рижних нагодах точно и ясно потолковац иншим, як ше ма справа з нашу націоналну назву.

„Країна“, „Вкраїна“, Україна“.

Цудзи „учени“ твердзели и твердза, же слово „Україна“ походзи од — „Окраїна“, то вст: погранічя, жеми при граніци. Отже нашо жеми ше волали „Україна“ за то, же були „окраїна московской и польской держави. За такима твердженнями иду нераз и даяки нашо історики и публицисти, виховани у цудзей історичней и политичней школи.

А слово „Україна“ не цудзого походзєня, але нашого. Постало воно од слова „Краяти“, то значи: одрезовац, одрубовац. Мама у нашей бешеди слово „Країна“ од „Краяти“ — окрема, одрубана, одзелвна за себе, самостойна жем. Таке поняття „Вкраяти Землю“ — ище и нешка иснує у нашей бешеди и означує фалат жеми, яки себе дахто вжал до посіданя — „украяв“. Знаме, же нашо найдавейши предки — ище анти, и давейши — були войовничы, бо у сушєдстве зос степом та степовима ордами лем войовничы народ ше мог отримац на здобутей жеми. И ту, у тей войовничосци треба и глєдац значєнє слова „Країна“, „Край“ — жем, яку треба було з мечом украяц.

Таке саме значєнє, як „Країна“, маю и слова „Україна“, „Вкраїна“. У украинской бешеди „Україною“, „Вкраїною“, або просто „Країною“ волала ше жем, обласц. Мама на того докази у старих украинских литературних памятокх и у народной творчосци. Ето приклад на т. зв. Пересопницькей Євангелії — и переклади євангелїюх, цо походза з XVI. столїття. Кєд поровнаме тексти євангелїюх у бешєдох: грецкей, латинскей, чєскей и московскей, то увидзимє, же слово „Україна“ з Пересопницького Євангелїя означує Країна, край, жем, обласц. Слово „Україна“ у значєню: край, жем — повторює ше часто и гутори непомильно твердиц, же „Україна“ слово уживанє у народной бешеди на означєня поняття жеми, краю.

У народной творчосци, у писньох та думох уживаю ше слова „Україна“, „Вкраїна“ на означєнє поняття, жеми, краю. У писні о орлу и соколу стрєтаме таке:

„... а самая полину в чужу україну, в чужу вкраїноньку, в в чужу сторононьку“.

Ту слова — „україна“, „вкраїнонька“, сторононька — єднозначни. У козацкей думи о шєстри и брату, шєстра пише братови, же „чєжко чловекови на цудзей україни без родзини жиц“. Таки приклади мож навєсц безчисельно о народних писньох — на доказ, же слова „україна“, „вкраїна“, означує жем, країну, край; уживани вони и на означєня цудзих жємох, напр.: „московска україна“, а у Пересопницькей Євангелії — „Гарадинська україна, Юдейська україна, Йорданська україна“.

Треба зокрема зазначити: нігдзе ще слова „україна, вкраїна“ не уживаю — як би даякі сцели! — у значеню окраїни, погранічя; вшадзи — у значеню країни, жеми, а не погранічних жемох краю. Же ще край раз вола „україною“, а другираз „вкраїною“ — то треба записац на рахунок українських бешедних законох: кед ще попереднє слово закончує на вокал (наголосни звук), або кед того треба до ритму писні, теди ще „україну“ заменує „вкраїною“. Наша бешеда не зна случаю, же би ще вокал (прийменик) „у“ у словє могло заступиц приймеником (вокалом) „о“ не зменяючи дораз и значенє самого слова: зато прийменик „у“ дуже добре ще заступлює приймеником „в“ и значенє остава тото саме.

Вежніме приклади:

впадати — упадати — опадати
вказати — указати — оказати

Слова: впадати и упадати — маю таке саме значенє, зато „опадати“ значи зошицким дацо инше.

З тим самим твердженє ніби слово „Україна“ походзи од „Окраїна“ — не витримує критики цодо бешедних законох. Але ище гуторя москале, же „Україна“ походзи од їх „україни“, яка означує тиж: окраїну, погранічя. Та московска бешеда не зна пременки початкових прийменикох „у“ и „в“ при затриманю того самого значеня. Аж слово „Україна“ ще так часто меня на слово „Вкраїну“!...

Назва „Україна“ в наших літописах.

Ширя твердженя, о котрим ми уж згадали, же назва „Україна“ означує окраїну польскей держави, чи там україну Московії. Та исную історични докази, же назва „Україна“ на означенє жемох заселених українським народом, исновала уж теди, кед сиверни жеми — познейше Московія — були українськими колоніями (отже Україна не могла буц україною — окраїною — погранічям жеми чи держави, яка ище не була самостойна и належала до України). Кед Польща була ище лем на початку свойого розвитку, а на наших українських жемох исновала велька и могутня держава (а самостойна й стара держава озда праве не могла буц окраїна чи погранічя младей держави!)

Першираз стритаме назву „Україна“ у Іпатіївским літопису в 1187 року. Там ще пише, же переяславски княз Володимир Глібович, по виправи на половцох, умар, а за нїм як за добрим князом плакали шицки — „о нем же Україна много постона“. Ту маме до діла з поетичним уособленьом, же Україна плакала, хоч Україна не человек и плацац не може. Таки поетични вислов стретаме лем при политичних назвох — значи, же уж теди, 1187.

року — з назву „Україна“ означовали не лем жем, а и политични твор, цо на тей жеми постал — державу.

У т. зв. Татарским літопису под 1240 рок нараховує ше побіди татарох. Гутори ше, же Джінгіз - хан послал свого полководца и тот „покарал країну Січнак, цали Херозм, Черкесію, Дегм - Кіпчак, Україну, Польщу, Болгарію, Росію, Крим, Валахію, Трансильванію, Мадярщину, Прусію, Молдавію, часц Румунії й Германії... Ту Україну нараховано попри инши назви, Польщи, Росії, Молдавії, Прусії, Мадярщини и т. д.

Як назву, — а не лем як слово на означеня поняття жеми — стритає „Україна“ у Іпатіївським літопису под роки: 1213, 1268, 1280, 1282. Вшадзи „Україною“ названи жеми, заселени з українским народом.

У Густинским літопису (зложенім 1670 р.) стретає назву „Україна“ попри назви „Русь“: вони обидва означую тоту саму територію и противставляю ю Московщини, яка ше там не вола „Русею“!

Нам идзе о найстарши памятніки. Але нарахуєме и згадаєме и новши, з козацких часох. У літопису Самовидца (яки описує часи од 1648 до 1702 р.) вшадзи употребено назву „Україна“. Так исто у літопису Самойла Величка, дзе ше Україну вола „Україною отчизною нашою“, „Річ Посполитою Українською“. Назву „Україна“ стритає и у козацких канцеларийних актох: вст там о „Народу Українським“, „рицарство українське“, „українські городи“, „українських людей“ и т. д. Назва „Україна, український“ так часто уживани у шицких літописох, актох, грамотох, універзалох, та листох козацкей доби, же шмело мож твердиц: „Україна и українским волало ше теди того исте, цо и нешка, — и назви тоти були часто уживани у приватним та явним живоце, як правдиви націонални назви. Не „Русь“, не „Малоросія“ — волали ше нашо жеми у козацких часох, а — „Україна“. И цудзи, яки ше цикавели з українскими справами, волали „Україною“ нашо жеми, бо так їх волали теди загально їх тедишні обивателе.

Назва „Україна“ у цудзих.

„Україну“ находземе на старих западно-европейских географичних мапох. Цикави поясненя там назви „Україна“.

Карта (мапа) з яку французки купец Мотієль 1580 р. преходзел през Україну до Туреччини, ма латински напис „Уккранія“, помещени з обидвох бокох Дніпра. Друга французка карта, ище старша, бо з 1572 р., ма французки напис „Україне“ — Україна, з яку означено територію з обидвох бокох Дніпра. Тоти два географічни

карти — доказ, же у XVI. ст. на Западу знали и волали нашо жеми як Україна.

Бст дуже вельо картох з XVII та XVIII ст., дзе українски етнографични жеми, означено з назву „Україна“. Медзи німа знаходзиме даскельо з таким натписом над карту: „*Typus generalis Ucrainae sive Palatinatum Podoliae, Kiovinsis et Braczlaviensis...*“

Цали тот натпис у перекладу звучи: „Загальна карта України або обласцох Подільскей, Київскей и Брацлавскей, яка указуе жеми у новим нарису.“

Бст карта України з 1720 р. под наголовком: „*Applessima Ucrainae Regio*“. — „Найобширнейша жем України“. З того самого року карта под наголовком: „*Ucraina seu Terra Cosaccorum, cum vicinis Valachiae Moldaviae, Moscoviae, Minorisque Tartariae provinciis*“.

То значи: „Україна або жем козакох, зос (сушедскима) граничними провінціями Валахії, Молдавії, Московії и Малей Татарії“.

Року 1719 нарисано карту України з французким написами яки у перекладу таки: „Русь Червена або польска яка облапуе у себе провінції Червеной Руси, Волинь и Поділя, познати у народзе под меном України або „Жеми Козакох“.

Познати Боплян, французки інженер на польскей служби, написал на своей карти такє: „Спеціялна и докладна картина України...“ (1650. р.)

Таких западноевропейских картох з XVI., XVII. и XVIII. ст. дзе ше нашо етнографични території вола „Україна“, можеме найсц вельо. Вони ясно и наглядно шведоча, же тота націонална назва теди исновала, уживала ше у господарских та политичних справах, же так мушели теди волац свою жем и нашо предки, кед о ней знаю и уживаю ю и цудзи. Ту треба ище згадац, же Боплян, котри бул на українских жемах дораз пред повстаньом Хмельницького, у своїм „Опису України“ докладно означел меджи України, процивставляюци ю — ей сушедом: вола Україну сушедску и граничну жему з Польщу, яка постала польска провінція по люблинскей унії. О польским краю пише, же тот влада „не лем з польску державу, у ей старих меджох, але теж и з Україну“. Московщину вше вола „Московія“.

Кніжка французкого дипломата у Петербургу (Петрограду) Дюрана (1775. р.) под наголовком, „Фальшиви Петро III...“ ма такє вредне згадки место: „Треба розрижньовац медзи Україну, яку волаю тиж и жем Козакох, и україну або окраїну. Перша (Україна), находзи ше медзи Польщу и Росію, дуже родна територія, и чуря през ню даскельо вельки рички.

Україна, напроцив, жем покрита з лесом, майже не обробена, населена з Татарами... Україну теди волали обласц помедзи нешкашню Слобожанщину и Донщину. На иншим месце тей кніжки пише таке: „Кед Україну поневолела Москва, велі нещешліви обивателе України емигровали до окраїни и пришагли непримирно ненавидзиц шицко цо було московске“.

(Конец будзе)

ШКОЛЯРСКА ЧАСЦ.

Д. Е.

Децемберскей ноци.

Ясно — гвиздана децемберска ноц...
Мирно, цихо...
Над нашим валалом наднес ше красни
мешачок, а и гвиздочки були швицаци...
и блізки — нам... гей, лем нам и швицели...
Бо нам ше так видзело.
Нам, школяром, котри зме стали и розгваряли
длуго на угле — по звичаю — як и влоні...
А чи шицким?... Не.
Чи нам не було цо вибиц зос глави,
сни о красним?
Ох, як зме то дакеди задумовали младосц!
Очєковали красну младосц и вельо тримали
До людскей доброти, а шицко — по причтох
дзєцинских рокох.
А тераз...
Як зме ше спрєведли у своїх снох й мрийох!
Слизи наліваю, а треба буц весели!
Та чом сцєце, же бим ше шмеял, мило
розгварял, кед волім буц цихо
и роздумовац...
Ми ше розходзели ширцом — гү домом
...бо було жимно.
А ноц була прекрасна... яка
дистармонія!
И вшадзи бул мир — ноцни мир.
Лем ше сцїха чуло млінске лупканє
...Тү-ү...Тү-ү...

Патрел сом до гвиздочкох и думал,
вельо думал..
Лакомосц ?... Лукавосц ?..
Невирство ?... Чом..
..... ?

А дзе Ідеали ? — дзе причти
дзецинских рокох ? !..
З далеки ше чуло: т҃у-҃у... т҃у-҃у...

І. М. Е.

Ми школяре през школски рок

„Не кожному поколінню судилося переживати такі віришні дні, але якщо якому судилося, то на ньому тяжить велика відповідальність.“ (інж. А. Луців). И справди нам судьба досудзела, же молодь котра уж нєшка — ютре превежне керму народного живота. до своїх рукох, жиєме у таких виришальних дньох, кед о наших вчинкох и ришеньох будзе овишиц доля нашого народу. А велька то одповедальносц ришац о долї єдного народу, одповедальносц, котру не може и не шме превжац гоч хто на себе.

Молодь народу його доля. А же би доля нашого народу була цо красша и лепша мушине ше старац, же би ми — молодь були цо лепши и моцнейши, як духово так морално и интелектуално. Находзиме ше тераз по школах. Не марнуйме час! вихаснуйме шицки можливосци, же би зме озброели нашо духово сили з цо векшим знаньом, опануйме ше з силу волі и подпорядкуйме свойо чини ідеї будучносци нашого народу и не будземе бановац за енергію и часом, котри зме утросели на то, а не на инше. Почуеме ше горди на власну силу, горди з перемоги над собу, над свою неактивносцу и над бляду, безкровну и безживотну жажду за вичним спокойом — инерцию. Почуеме ше моцни и силни поднесц тягар одповедальносци, хтора належи елити народа, Будземе правдива елита! Приготовуйме ше зос шицкима силами, бо будземе мушиц ришац проблеми з далекосягним значеньом. Виховуйме свою волю до твореня своей лепшей, власней долі, ей крашей будучносци. Наша розвита и силна воля будзе нам главним и наймоцнейшим рушійним фактором у прагненю до чину, до реалізації ідеї. Мушине розумиц свойо завданє. И кед озброени панциром хтори зме здобули у борби коло розбудови свойого власного „я“, кед зос знаньом и виру до правдивосци и

виключноcci своєї идеї ступиме на польо борби, почуеме красу живота, красу борби и перемоги. Бо ми теди будземе силни и незломни. И теди спольнїме завдане, котре на нас поклада сучасна доба, доба, котра од каждого народу вимага цо моцнейших единїшоx.

Е. П.:

Ізидор Воробкевич -- будитель національної свідомости.

Мотто: „Покажімо всій Европі,
Що ще сила й воля в нас!“
Ізидор Воробкевич.

В нинїшних часах, коли так багато говорилося про Буковину, хочемо зясувати творчість одного з її розбудителів, яка має вартість і в теперїшнім часі для нової генерації.

Ізидор Воробкевич розвинув свою працю в другій половині XIX-го ст., на Буковині, де щойно тоді зачинається праця відродження, бо Буковина, відділена від других частей нашої землі, спала твердим сном. Наїзники, що панували тут, старалися накинути Буковинцям почуття відокремлення від своїх братів, послугуючися до здобуття своєї цілі темнотою, не допускали, щоб розвивалася своерідна наука, дорога до пізнання минувшини. Через те наїд призабував на своє походження й погодився був з думкою, що справді мусить бути так, як є, та пасивно носив кайдани поневолення.

В цій короткій статті хочу насвітлити позитивну творчість Ізидора Воробкевича (Данила Млаки), що його „щирість, чуття, близькість до народу і його життя та простота вислову — все те прикмети, що запевнюють почесне місце його поезіям у нашій письменстві, навіть коли лишити на боці його історичне становище, яко одного з перших жайворонків весни нашого відродження“. (Іван Франко).

Ізидор Воробкевич родився в Чернівцях (1834-1903). Як хлопець міг наслухатися, перебуваючи в свого діда на селі, народних пісень, казок і переказів про минувшину українського народу. Пізніше наслухався від вуйка Юзарковського, якого батько був родом з Наддніпрянщини, чимало оповідань про козаччину та навчився рідної історії. Те все було тою іскрою, від якої розжеврила в молодечім серцю свідомість і любов до свого народу. Та свідомість

і любов побільшилися, коли він зазнайомився з творами Шевченка, М. Вовчка, Куліша і т. д., а також з нагоди подорожі до Києва.

Вже 1850-х роках зачинає Воробкевич свою діяльність пишучи різні лірично еротичні поезії (збірка: „Над Прутом“), пізніше поеми („Мурашка“), оповідання („Турецькі бранці, Хто винен?, Що людей єднає“ і др., — тут проявляється романтичний напрям, сюжети з козацького й гуцульського життя), оперети („Бідна Марта“, „Молода з Босни“ і д. р.). В цій розвідці будемо старатися освітлити тільки частину з його творів, а саме де вияляється більше патріотичний дух. В цій частині знаходимо дві провідні ідеї: 1. любов до своєї Буковини, 2. любов до цілої України. Обидві ці ідеї знаходимо і в поезії, і в прозі.

Воробкевич ставить свою Буковину (як нероздільну часть України) понад цілий світ, не вагаєся сказати:

„Я край оден лиш знаю,
Одну лише ріку,
Для них бє серце в грудях,
Для них лиш я жию.
Для них із мого серця
Усі пісні пливуть, —
То моя Буковина,
Мій милий, синій Прут!“

Його чарують „Карпати“, „що здіймають чоло аж ген до хмар . . . , полонин, срібна річка, поля, потоки, скали, і все — каже він — прекрасне тут . . .“ Не любить він лише краю, але й людей: „красні, мов ті пави, дівчата“ і відважних хлопців, бо:

„ . . . хлопець кождий — сокіл
Мов лев усе готов
За вітчину кохану
Пролити з серця кров“.

З цілого серця він бажає, щоб Вона цвила як „рожі Єрихона“ й росла мов „кедри на ливані“ („То моя Буковина!“). — А однак бачучи несвідомість народу, бажав би відживити свій нарід символічною — живущою водою („Моє бажання“). Поет передбачує в майбутньому збудження народу з тяжкого сну й перенятим тим, він мов переживає ті взнеслі хвилі. Те, що він уявляє собі як здійсненим, а що в реальності не є так, він є переконаний що „щоб цвив наш рідний край“, потрібне є відновлення традиції, цебто старих, прадідних і святих обичаїв, дорогою праці, дорогою братньої любови й поєднання.

Як би поет звертав свою увагу лишень на Буковину тоді певно мав би мале значіння і більше провінціональне. Але його

велика душа не забуває, що цей клептик землі (Буковина) є лишень мала частина Великої України і тому старається збудити своїми писаннями свідомість соборності у своїх земляків. І Воробкевич відчуває, що так само як Буковинці, що терплять, терплять і брати цілої України, — колись славної. Щоби показати контраст славного минулого і понижуючої сучасності (його часу) він ставить антитезу між ними. — Він бачить, як „Січ преславна, де козацтво буйне вікувало... повалилась у руїні“, як „Київ славний, золототерхий... зажурився, засмутився, бо в нім тихо стало мов у гробі“. „...Не гарцюють кінями... птахи з Запорожа...“ що „лягали головами“ ратуючи волю від Орди, Татар, вражих Турків... „від Ляха і його безправства... від Жида лукавого та його лукавства“. Природа тужить: „І Дніпро через пороги не реве так грімко...“ „Все змінилось“, лишилися по Україні тільки „кургани, могили, німі свідки бувальщини“, яких хотів би „супостат лукавий зарівняти мов би плугом, згадки щоб не стало“ („згадка старини“). Той самий поет, що щиро любить свій рідний кутик (Буковину) ще з горючійшою любов'ю любить Україну, цей „край козачий“ де „Дніпрові води лиш просять свободи“ („там серце мое“) і відчуває смуток і біль зруйнованої Батьківщини де „раз життя буяло“.

В його часах, коли інтелігенція зневажала свою рідну мову стидаючися її, Воробкевич відважно відкриває її красу і в палкій любові дає нам гімн укр. мови („Рідна мова“) кличучи:

„Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько
Тільки камінь маю“.

Він є переконаний що „хто горнеться до чужого, того Бог карає“ і тому кличе: „Вчіться складно горорити своїм рідним бачучи в тім дорогу до відродження вароду.“

З творів Воробкевича, особливо коли співає про славу минувшину українського народу, часто впливає якась сумна туга і біль душі, але поет всетаки не тратає надії і задивлений в будучність з повним оптимізмом і одушевленьям, яке досягає свого вершка в поезії „Руська пісня“, закликає:

Зазвенімо разом брата
Піснь воскресну і нову,
І двигнімся, як той фенікс,
Позабудьмо долю злу!
Покажімо всій Європі,
Що ще сила й воля в нас,
Що ярмо вже розломалось,
І настав вже лучший час;

Покажім, що в наших жилах
Не звелась козацька кров,
Що за правду, поступ, волю
Кожний з нас на смерть готов!

Се маніфест до українського суспільства, який може бути дороговказом і для сьогоднішньої генерації яка переживає тяжкі часи. Він завзиває всіх, щоб кожний працював, на своїм місці сповняючи своє зардання для добра і слави народу.

Бачучи, що одна з найбільше успішних доріг до збудження свідомости є оживлення традиції, він і у своїй прозі освітлює славу минувшину.

Не лишень писанням піддержував Воробкевич духа земляків серед невідрадних відносин, але також яко визначний композитор впливав своїми співаниками, які виховували шкільну молодь і збудили національну свідомість, — отже і на педагогічнім полі має великі заслуги. — Мимо того що тодішня інтелігенція на Буковині (надпрутській Україні) не розуміла поета, то всетаки його твори стали жерелом і основою національного і культурного відродження Буковини і збудили почуття національної свідомости і єдности всіх українських земель у широких верствах буковинського суспільства.

О. М.

Не марнуйме часу.

Дні приходза до нас як нашо найкраши приятели и добродії, ноша нам на своїх невидимих дланьох дари. Кед ми не хаснуєме з тих дарох, дні помали знікаю и не враца ше нігда.

Єдна мудра присловка гутори: страcene богатство мож наново врациц з роботу и шпоровносцу, страcene здравлє з ліками и помиркованосцу, забуте знанє з науку, лєм страченого часу уж нігда и нікто не годзен поврациц.

Єст уж лєм пейц, чи дзешец минути до полудзенку нет уж часу брац ше гу даякей роботи. Як часто ми чуєме таки слова! Але згадайме, яки були дробни отрушинки часу, з котрих бидни але розумни хлапци штрєд найчєших обставиных будовали себе несмертельпи мамятники:

Гарієта Бічера-Стоу написал свой познати твор: „Коліба дядька Томи“ штрєд непрєстаней домашней роботи. Вона прєчитала цалу „Англию“ подчас кратких хвильох очєкованя полудзенку.

Лонгфеллоф перєкладал „Пєкло“ Дантеа каждого дня дзешец минути, у тим часу, док ше на машинки грала вода за кафу; прєз даскєльо роки работа була готова,

Кед таки гений, як Гладстон цали свой живот вше ношел у кишенки кніжку, же би ю читал у несподзиваним шлебодним часу, то як ми вец обовязани робиц, людзе звичайних штредніх способносцох, же би вихасновац кажди шлебодни час? И як то не добре робя тисячи хлапцох и дзивчатох, яки марную цали мешаци а и роки, яка рижніца медзи нами и тим „вельким старцом“, котри дзбал же би и найменшу отрушину часу позберал?

Невден вельки и богати человек придзбал себе славу чи богатсто, якраз вихасновуюци таки отрушини часу, яки инши людзе, цо ше вец чудую своїм животним „неудачом“ одруцовали, як ствар безцредносци и непотребну.

Слово читачом.

Кед зме на початку 1940 року приступели до видаваня „Думки“, як двомешачніка, ми твардо верели, же наш почин будзе прияти зос живим и щирим зацикавленьом не лем школярства и студенства, але и цалого нашого громадянства. И справди уж перше число „Думки“ було широ привитане медзи єдну добру часцу тих, яким зме „Думку“ послали. Ридки були тоти, яки нам врацали „Думку“, а з каждим новим числом являи ше вше нови нашо предплатніки и приятели, котри нас помагали материялно як з тим, же плацели предплату, так тиж велі зос щирима дарами на пресфонд „Думки“. И тераз по єдним року шорового виходзєня „Думки“ ми з приємносцу то констатуєме и шицким яки яким небудь способом допомогли виходзєню нашого журналу широ дзекуєме.

Редакція сцела дац вше як найлєпшу лектуру читачом и зробела шицко, же би приєднац журналу, як найвещей спивроботнікох. Друковали зме прац и заграничних спивроботнікох як: І. Ірлявського, Л. Киселиці, Дарії Віконської, В. Гренджа-Донського, Р. Корби, Др. В. Юрєвич-Панченка, Др. Леоніда Мосєндза, Др. Миколи Андрусєяка, Я. Оршана, М. Смоли, Р. Кєдри и В. Щурата; а з домашніх спивпрацовали: Михайло Ковач, Л. Павлович, І. Ванчик, о. Микола Бучко, Микола Ерделі, Кирил Бєсермині, Яким Олєяр, Задунайов, Л. Чатинський, Іван Марія Семигорський, Янко Виславський, Іван Ерделі, Осип Винай, Евген Мацях, Др. М. Степчишин, Осип Коропей, Евген Кухар-Горняк, Кл. Нота, Петро Бучко, о. О. Власов и Михайло Чигрин.

Модліме шицких дотєрашніх писатєльох, же би и на далєй шорово дописовали, ровночасно поволуєме и инших, яки до тераз не брали учасц, же би писали до „Думки“.

Нашим жаданьом є, же би наш журнал задоволел публику прето и модліме каждого хто ма даяки пожаданя, зауваги и подобне най то лем яви редакції. Шицко добра воля и дзека зроби.

Редакція би сцела и жадала, же би ше журнал у 1941 року повекшал и розширел цо вецей. „Думка“ би мушела виходзиц бодай на 48 боки, а не на 32 як то вона того року. А же би то могло буц, треба нам помощи цалого нашого суспильства, а зокреме помощи предплатнікох, же би напредох послали предплату, як цо то робя у инших народох. До того велі доставали цали рок „Думку“, а не плацели ані динара предплати; таких модліме най випольня свой обовязок и пошлю належну предплату, як ше то швечи. Кед би точно плацели шицки предплату, вец би „Думка“ могла виходзиц вше на 48 боки. Ми не дзвигаме предплату, гоч шицки и новини и журнали подзвигли, лем модліме шицких, же би точно уплацели заостату предплату за 1940 р. та послали на час предплату за 1941 р. З тим будзеце мац и сами задовольство, бо место 192 бокох, добиєце за исти пенеж 288 боки красног читаня. Кед шицки зрозумя нашо змаганя и жаданя ніхто не будзе вец жаловац дац тоти 30 динари рочне, бо дійсно будзе у „Думки“ мац досц, а и красног читаня.

* * *

Наш почин у видаваню журналу писаного напів літературною мовою, напів бачвано-сримським діялектом найшов серед певного числа Українців у Югославії живе й щире зацікавлення. Та одначе не всі прийняли наш журнал так, як повинні були його прийняти. Декому не подобається, що він друкується напів діялектом; такі нехай подумают: чи є можливість, щоб Українці в Югославії видавали такий журнал, писаний лишень літературною мовою?

Чи не є ліпше мати хоч би такий журнал, як взагалі не мати можности нігде нічого про Україну та українське життя читати. Редакція робить і зробіть всьо, щоб якнайліпше вивязатись з того тяжкого завдання: дати читачам те, що собі вони бажають від журналу.

Кождий Українець має право дописувати та написати свої евентуальні домаганя, побажаня, зауваги, тощо.

Але, щоб ми могли відповісти вимогам хвилі й потреби, треба нам помочи від всіх Українців. Треба знати, що наш журнал виходить тільки з передплати та датків своїх читачів. Правда було певне число таких, які заплатили передплату та дали ще й даток на пресфонд „Думки“, але чи мало є таких, що одержували цілий рік журнал й не вислали ані динара передплати; гарно просимо, щоб сповнили свій обовязок та негайно вислали перед-

плату за 1940 рік. Нікому не можемо давати журнал за дурно; якщо комусь за багато 30 дин. нехай нас повідомить про це й ми такому знизимо передплату, але за дурно не можемо й не будемо журнал нікому висилати.

Просимо й закликаємо всіх свідомих Українців до співпраці та як найширшої участі в розбудові журналу „Думка“. Оскільки всі вишлють залеглу передплату чим скорше, то приступимо в 1941 році до видавання журналу на 48 сторін. Думаємо, що се кожний щирий читач „Думки“ привітає з радістю та зробить все, що є в його силах, щоб лишень допомогти здійснити нашу постанову.

Наших співробітників просимо писати й висвітлювати пекучі питання нашого національного життя взагалі, як й тут в Югославії. Нині, коли Україна стогне під чоботом окупанта, ми на еміграції повинні бути тим більше активні, згідливі й послідовні Українці. Памятаймо, що в нашій історії говориться про кроваву смертельну боротьбу України за свою славу, волю й честь... Україна ще досі не осягла свою волю, свою самостійність, але вона те осягне, бо того бажують усі її віддані сини, до того вони змагають та укладають усі зусилля, а шлях до Воскресення тільки через Голгофту. Сьогодні чи завтра наша справа побідить, бо з нами правда, з нами Бог...

Микола Бучко

главни редактор „Думки“

З Редакції й Адміністрації.

УВАГА! До того числа прикладемо чеки и модліме шицких яки не плацели ище предплату за 1940 р. же би послали дораз. Наш чек 34-675. Тих яки плацели предплату за 1940 р. модліме крашне же би чим скорей обновили предплату за 1941 р.

Помилки: на боку 136, у 5 ч. треба виправиц: „націонално-политичну капитулацию“ на „націонално-политичну капитализацию“.

Литературна хроника.

РНПД-о у Р. Керестуре видало „Руски Календар за 1941 рок. Адреса: „Р. Календар“ — Р. Керестур.

В Дервенті вийшов „Український Календар“ на 1941 р. зпід редакції: о. С Саламона, Ілька Крайцара, адвоката і о. О. Біляка.

Издаје: Р. Н. П. Д-о, Р. Керестур; Уређује: Редакцијна Колегија; Главни уредник: Микола Бучко, Рајево Село; Одговорни уредник: Михајло Фирак, Руски Крстур. — Уредништво и управа „Думке“ Рајево Село. — Годишња предплата 30 дин. Поједини број 5 дин.

Штампа: Штампарија „Просвете“, Руски Крстур.